

OKUŽBA S HIV V SVETU, EVROPI IN SLOVENIJI

Svet

Po ocenah UNAIDS-a (www.unaids.org) se je v letu 2004 s HIV okužilo 4,9 milijona ljudi. Tako je skupno število ljudi, okuženih s HIV, v letu 2004 doseglo že 39,4 milijonov. Pandemija aidsa je v preteklem letu pomorila 3,1 milijona ljudi.

Število ljudi, živečih s HIV okužbo, je po svetu med letoma 2002 in 2004 naraščalo v vseh območjih, najbolj izrazito pa v Vzhodni Evropi, Vzhodni in Centralni Aziji. V Vzhodni Aziji je v tem obdobju število okuženih naraslo skoraj za 50%, zlasti zaradi hitro rastoče epidemije na Kitajskem. V Vzhodni Evropi in Centralni Aziji so poročali leta 2004 o 40% več okuženih kot dve leti prej. Vzrok tega trenda je trdovratna ukrajinska epidemija in nenehno naraščanje okuženih v Ruski federaciji. Najhuje prizadeto je še zmeraj območje Podсахarske Afrike, kjer živi malo manj kot dve tretjini vseh okuženih (25,4 milijonov ali 64%) in več kot tri četrtine vseh okuženih žensk (76%).

Evropa

Poročanje o novo prepoznanih okužbah s HIV je pomembno orodje epidemiološkega spremljanja epidemije okužb s HIV v Evropi. Podatke zbirajo v evropskem kolaborativnem centru EuroHIV (www.eurohiv.org). Odkar je na voljo visoko aktivno protiretrovirusno zdravljenje (highly active anti-retroviral therapy, HAART), je to poročanje postopoma dopolnilo epidemiološko

spremljanje aidsa, ki ne more odražati trendov okužbe s HIV.

Vse države še niso uvedle prijave okužb s HIV (npr. Italija, Španija). Svoje podatke v evropsko bazo EuroHIV pošilja tudi Slovenija, kar nam omogoča primerjavo ocen bremena okužbe s HIV in trendov v naši državi z drugimi. Ti podatki so odvisni tudi od števila izvedenih testov na HIV okužbo, ki je različno po državah. Z 11 testi na 1000 prebivalcev v letu 2004 se Slovenija uvršča na sam evropski rep. Primerljivih 10 testov na 1000 prebivalcev imajo še: Albanija, Armenija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Gruzija, Grčija, Irska, Makedonija, Poljska, Srbija in Črna gora in Tadžikistan.

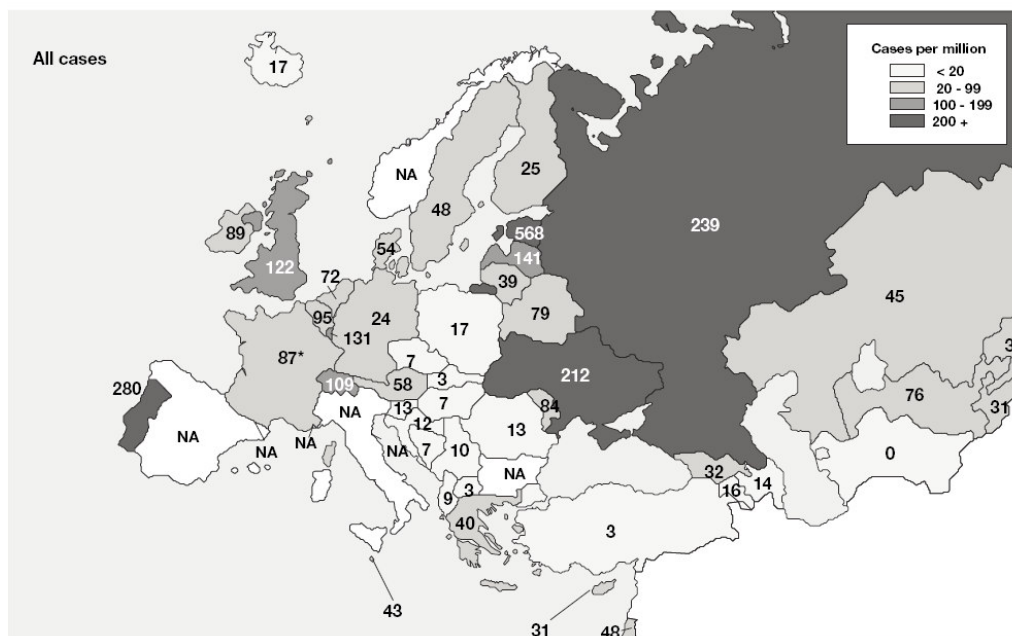
V letu 2004 smo na področju Evrope (geografsko območje, opredeljeno pri SZO, ki vključuje tudi države osrednje Azije, 52 držav), zabeležili skupno 71 755 novo prepoznanih primerov HIV okužbe (brez podatkov iz Italije in Španije) ter 10 855 primerov aidsa (Slika 1).

Konec leta 2004 je v Evropi, definirani po SZO, živelo 633 770 ljudi z okužbo s HIV, v Evropski uniji 204 587 (brez podatka za Španijo in s podatkom iz 2003 za Italijo). Aids pa je imelo 294 571 ljudi, v Evropski uniji 262 962 ljudi. Leta 2004 je epidemija aidsa v Evropi pomorila 163 831 ljudi, od tega 147 788 v Evropski uniji.

Od leta 2003 se je v evropskih trendih okužb s HIV spremenilo le malo (72 843 prijavljenih primerov). Največ, 70 % primerov v letu 2004, so ugotovili na Vzhodu, 28% na Zahodu in le 2% v Centralni Evropi (Slika 2). V 23-ih državah Evropske unije (izvzeti sta Italija in Španija, za kateri ni podatkov) so ugotovili 21 164 novih primerov okužbe s HIV, kar predstavlja 29%.

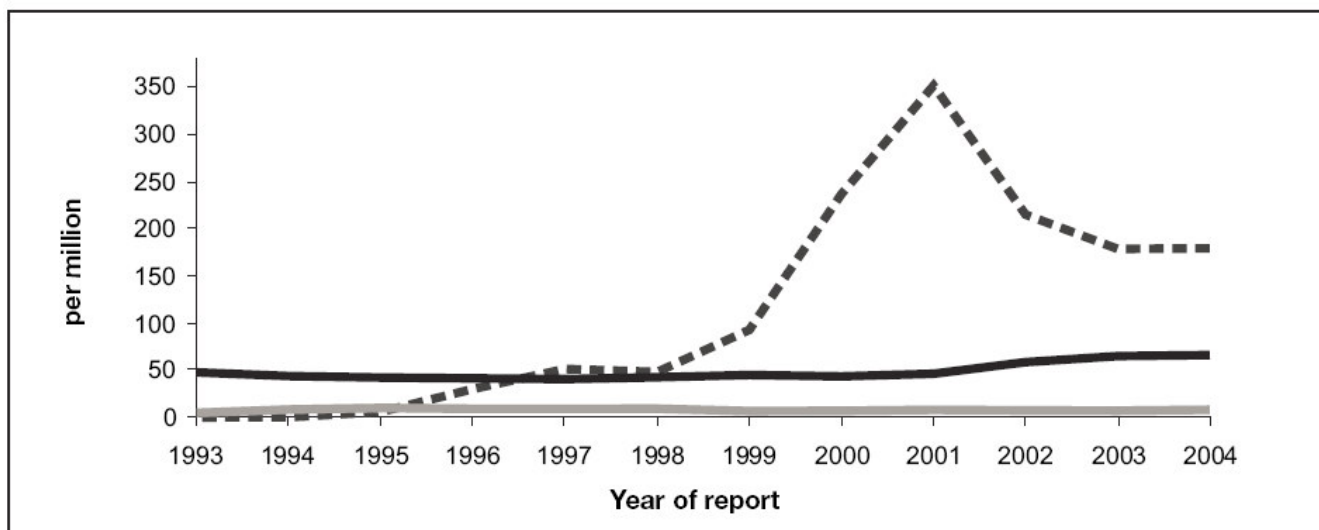
Slika 1. Novo prepoznane okužbe s HIV na milijon prebivalcev v letu 2004

Evropa (kot jo definira SZO), povzeto po EuroHIV: HIV/AIDS Surveillance in Europe: End-year report 2004

Slika 2. Novo prepoznane okužbe s HIV v letih 1993-2004

polna črna črta Zahodna Evropa, črtkana črta Vzhodna Evropa, siva črta Centralna Evropa, ordinata število na milijon, abscisa leto poročanja; povzeto po EuroHIV: HIV/AIDS Surveillance in Europe: End-year report 2004

Na Vzhodu Evrope je število novo prepoznanih okužb s HIV doseglo vrh leta 2001 (98 555 primerov). Od takrat je novih okužb manj, okoli 50 000 primerov v letih 2003 in 2004, med kategorijami izpostavljenosti pa tukaj prevladujejo injicirajoči uporabniki drog, čeprav delež okuženih s heteroseksualnimi spolnimi odnosi narašča. O najvišji stopnji okužb so v Evropi leta 2004 poročali v dveh baltiških državah (568 primerov na milijon

prebivalcev v Estoniji, 141 primerov na milijon v Latviji) in na Portugalskem (280 primerov na milijon).

Od skupno 10 855 ugotovljenih primerov aidsa v letu 2004 so jih 66% (7 199) ugotovili na Zahodu, 28% na Vzhodu in 6% v Centralni Evropi. Skupno število primerov aidsa se je v preteklih letih postopno zmanjševalo, vendar pa je izrazito naraslo na Vzhodu – za

39% od leta 2003; s podobno tendenco naraščanja tudi leto prej, od 2002 (+ 40%).

Po izločitvi 4 874 primerov okužb z virusom HIV v Evropi, kjer ni bilo poročila o kategoriji izpostavljenosti, se je največ okužb, 56%, zgodilo s heteroseksualnim stikom; 31% okuženih je bilo v skupini homo ali biseksualnih moških in 12% je bilo v skupini injicirajočih uživalcev nedovoljenih drog.

Slovenija

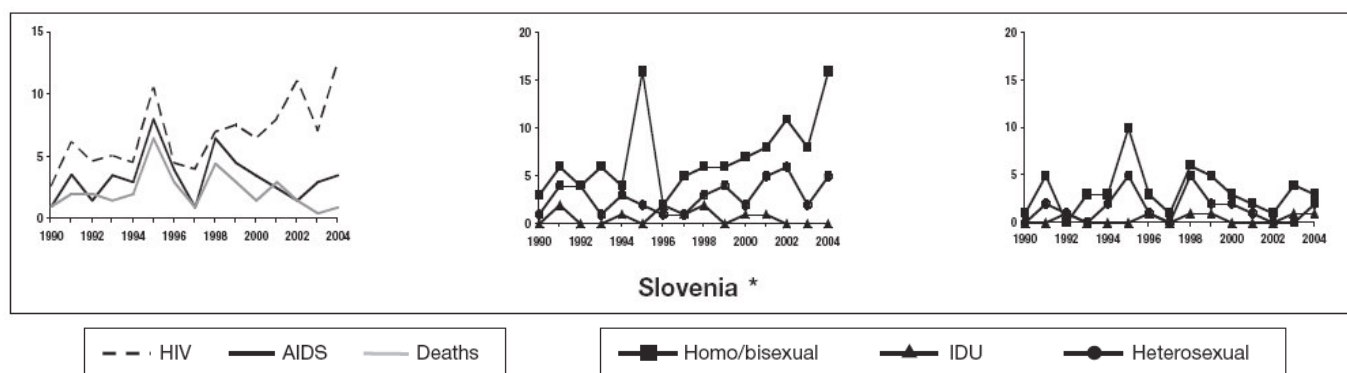
Slovenija ostaja ena redkih držav, kjer je okuženih s HIV še relativno malo. Kljub temu je bila prijavna incidenca novo prepoznanih okužb s HIV leta 2004 najvišja doslej in sicer 12,5 na milijon prebivalcev. V lanskem letu je bilo 25 novo prepoznanih in prijavljenih okužb s HIV; v letu 2005 pa le do konca septembra že 26. Predvidevamo, da je v Sloveniji s HIV okuženih nekaj 100 ljudi, kar je manj kot ena oseba na 1000 prebivalcev.

Slika 3. Trendi v novo prepoznanih okužbah s HIV, primerih aidsa in smrti zaradi aidsa v Sloveniji v obdobju 1990 – 2004, podatki do decembra 2004;

prva slika: HIV okužbe, primeri aidsa in smrti zaradi aidsa,

druga slika: HIV okužbe v treh skupinah prenosa,

tretja slika: primeri aidsa v treh skupinah prenosa, IDU – injicirajoči uporabniki drog, povzeto po EuroHIV: HIV/AIDS Surveillance in Europe: End-year report 2004

V Sloveniji so novi primeri okužb nekoliko drugače razporejeni po kategorijah izpostavljenosti kot v Evropi. V letu 2004 je bilo med 25-imi novimi okužbami s HIV 16 homo ali biseksualnih moških, kar je 64%. Leta 2005, ko je bilo do septembra 26 prijavljenih primerov, pa je ta delež narasel na kar 81% (21 primerov), kar kaže, da so homo ali biseksualni moški pri nas najbolj prizadeta skupina. Podobno kot v Sloveniji je v državah Zahodne Evrope okužba homo ali biseksualnih moških najpogostejši način okužbe na Danskem, Nizozemskem, v Nemčiji in Grčiji.

Po razpoložljivih podatkih se hitro širjenje okužb med inicirajočimi uživalci drog in njihovimi spolnimi partnerji v Sloveniji še ni začelo.

Razvoj epidemije v prihodnosti bo odvisen predvsem od velikosti različnih skupin prebivalcev z višje tveganim spolnim vedenjem, stopnje spolne aktivnosti v teh skupinah, hitrosti oblikovanja novih partnerskih zvez,

pogostosti nezaščitene spolne odnose in obsega mešanja teh vedenjsko različnih skupin. Poleg tega bo razvoj epidemije odvisen tudi od velikosti skupine, ki injicira prepovedane droge, obsega souporabe pribora za injiciranje in tudi obsega heteroseksualnega mešanja injicirajočih uživalcev drog z neuživalci.

I. Jakopanc, Z. Kastelic, I. Klavs

Viri:

1. Klavs I, Kastelic Z. Prijavljeni primeri aidsa in okužb s HIV v Sloveniji do 30. 9. 2005. Inštitut za varovanje zdravja RS. Ljubljana, 2005. (<http://www.ivz.si>.)
2. HIV/AIDS surveillance in Europe. End-year report 2004. 2004, No. 71. EuroHIV. Institut de veille sanitaire (InVS). <http://www.eurohiv.org>
3. AIDS epidemics update 2004. UNAIDS. <http://www.unaids.org/wad2004/report.html>

PRIJAVLJENE NALEZLJIVE BOLEZNI V OKTOBRU 2005

V oktobru 2005 je bilo v Sloveniji prijavljenih 3475 primerov nalezljivih bolezni, kar je za 290 prijav več kot v mesecu septembru 2005 in 781 prijav manj kot v enakem obdobju lani. V število prijavljenih primerov niso zajete spolno prenosljive bolezni (razen hepatitisov), AIDS in tuberkuloza. Oktobra je bila stopnja obolevnosti 174,0 na 100000 prebivalcev.

V oktobru 2005 sta bila prijavljena 2 primera importirane **malariae**. V obeh primerih je bil v gosti kaplji krvi dokazan *Plasmodium falciparum*. Več podatkov bo razvidnih iz epidemioloških anket, ki nam jih bodo posredovali pristojni ZZV-ji. En primer je bil prijavljen iz ljubljanske in en primer iz novogoriške regije.

V opazovanem mesecu je bilo prijavljenih 6 smrti zaradi nalezljivih bolezni in sicer 4 zaradi pljučnice in 2 zaradi sepse. Vsi so bili starejši od 60 let.

V oktobru 2005 so bili prijavljeni 3 izbruhi nalezljivih bolezni.

Iz **Zavoda za zdravstveno varstvo Koper** so poročali o izbruhu enteritisa pri gostih hotela. Od 261 izpostavljenih oseb jih je preko 60 zbolelo. Vzrok je bila okužba s *calicivirusom*, ki se je prenašal s kontaktom. Več podatkov bomo prejeli ob odjavi izbruha.

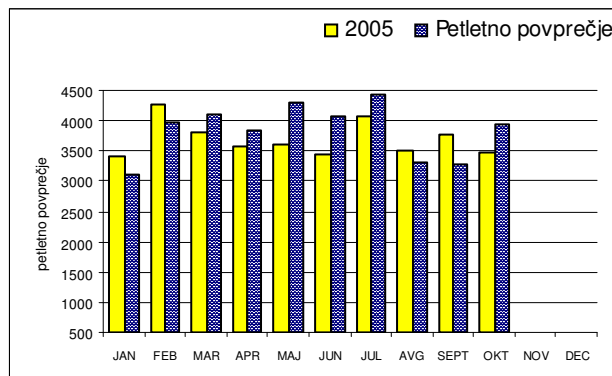
Iz **Zavoda za zdravstveno varstvo Kranj** poročajo o dveh izbruhih. Med zaposlenimi kranjskega podjetja je zbolelo 20 oseb od 24 izpostavljenih. Vsi zboleli so zaužili kremne rezine. V blatu zbolelih je bila dokazana *Salmonella enteiritidis*.

Do drugega izbruha je prišlo med otroci iz vrtca, ki so preživljali nekaj počitniških dni na turistični kmetiji. Od skupno 28-tih otrok jih je 9 zbolelo s povišano temperaturo, bruhanjem in le v ene primeru je bila prisotna tudi driska.

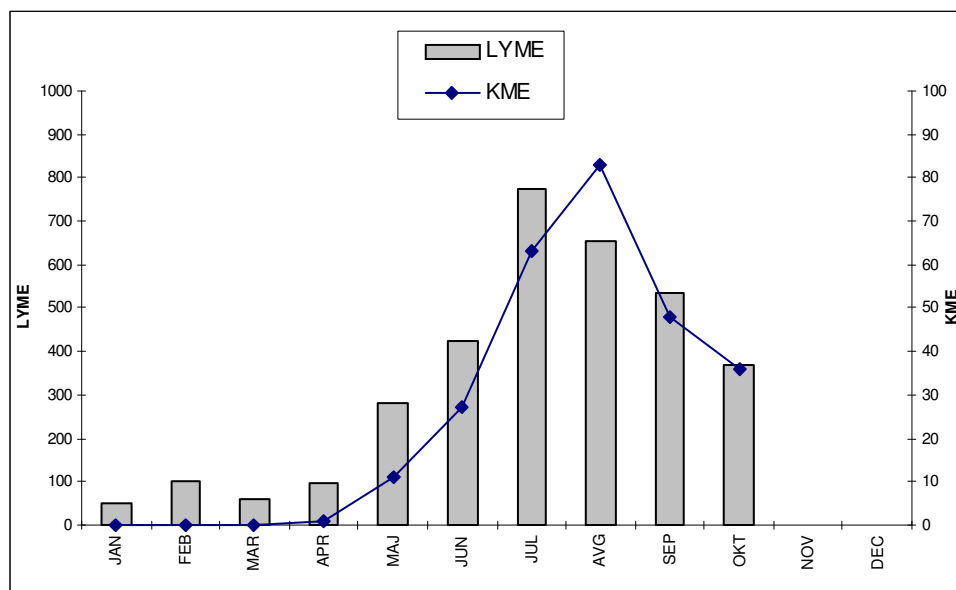
Preglednica 1: PRIJAVLJENE NALEZLJIVE BOLEZNI PO REGIJAH OD 1. 10. DO 31.10.2005

Slika 1: PRIJAVLJENE NALEZLJIVE BOLEZNI IN PETLETNO POVPREČJE, PO MESECIH

REGIJA	ŠT. PRIMEROV	Mb/100 000
CELJE	520	173,7
NOVA GORICA	137	133,6
KOPER	422	301,8
KRANJ	591	212,8
LJUBLJANA	789	130,2
MARIBOR	454	142,2
M. SOBOTA	232	188,8
NOVO MESTO	262	193,2
RAVNE	68	92,1
SKUPAJ	3475	174,0

Slika 2: BORELIOZA LYME IN KME PO MESECIH V LETU 2005 (po datumu prijave)

PREGLEDNICA 2: PRIJAVLJENE NALEZLJIVE BOLEZNI V OKTOBRU 2005, PO REGIJAH

DIAGNOZA / REGIJE	CE	NG	KP	KR	LJ	MB	MS	NM	RAVNE	SKUPAJ
A02 SALMONELLA INFECTIONS	18	2	1	27	22	26	14	29	5	144
A03 SHIGELLOSIS	0	0	0	0	1	0	3	0	0	4
A04 BACTERIAL INTESTINAL INFECTION	21	9	5	9	28	10	11	4	3	100
A05 BACTERIAL FOODBORNE INTOXICATIONS	5	0	1	0	1	1	4	0	0	12
A07 PROTOZOAL INTESTINAL DISEASES	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
A08 VIRAL AND OTHER SPECIFIED INTESTINAL INFECTIONS	44	20	32	27	103	55	11	10	4	306
A09 DIARRHOEA AND GASTROENTERITIS(ENTEROCOLITIS)	97	21	32	171	177	106	85	88	10	787
A27 LEPTOSPIROSIS	0	0	0	1	2	0	1	0	0	4
A37 PERTUSSIS	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
A38 SCARLATINA	2	2	5	20	9	7	15	3	4	67
A40 STREPTOCOCCAL SEPTICAEMIA	1	0	0	0	1	0	1	0	0	3
A41 SEPTICAEMIA	5	3	1	2	6	5	4	3	0	29
A46 ERYSIPELAS	20	18	4	26	38	27	4	10	1	148
A48 BACT. DISEASES, NOT ELESWHERE CLASSIFIED	9	0	1	1	0	0	0	0	0	11
A49 BACTERIAL INFECTION OF UNSPECIFIED SITE	6	0	0	0	2	0	0	0	0	8
A69 LYME BORELIOSIS	61	21	17	92	110	30	12	8	18	369
A84 TICK-BORNE VIRAL MENINGO-ENCEPHALITIS- TBE	6	0	2	10	10	5	1	1	1	36
A86 UNSPECIFIED VIRAL ENCEPHALITIS	8	0	1	0	0	2	0	0	0	11
A87 VIRAL MENINGITIS	2	0	0	8	11	3	5	0	0	29
A98 VIRAL HAEMORRHAGIC FEVERS, HFRS	0	0	1	0	0	0	0	1	0	2
B01 VARICELLA	24	9	97	43	43	37	10	26	2	291
B02 ZOSTER	19	8	15	0	36	21	13	15	8	135
B16 ACUTE HEPATITIS B	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2
B18 CHRONIC VIRAL HEPATITIS	3	0	3	2	3	2	0	0	0	13
B25 CYTOMEGALOVIRUS DISEASE	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
B26 MUMPS	1	0	0	0	1	0	0	0	0	2
B27 INFECTION MONONUCLEOSIS	6	1	10	4	16	2	1	1	0	41
B35 DERMATOPHYTOSIS (MIKROSPOROSIS)	20	9	15	101	45	18	9	14	11	242
B37 CANDIDASIS	2	0	2	0	0	0	0	0	0	4
B49 UNSPECIFIED MYCOSIS	49	0	4	0	0	0	0	0	0	53
B50 PLASMODIUM FALCIPARUM MALARIA	0	1	0	0	1	0	0	0	0	2
B58 TOXOPLASMOSIS	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2
B67 ECHINOCOCCOSIS	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
B68 TAENIASIS	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
B80 ENTEROBIASIS	4	5	6	13	7	7	0	5	0	47
B86 SCABIES	0	4	5	9	10	5	3	15	1	52
G00 BACTERIAL MENINGITIS	0	0	2	0	0	1	0	0	0	3
G04 ENCEPHALITIS, MYELITIS AND ENCEPHALOMYELITIS	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
J02 ACUTE PHARYNGITIS	13	2	11	23	10	10	8	10	0	87
J03 ACUTE TONSILLITIS	52	1	120	0	24	53	17	7	0	274
J15 BACTERIAL PNEUMONIA, NOT ELSEWHERE CLASSIFIED	2	0	1	0	0	3	0	0	0	6
J16 PNEUMONIA DUE TO OTHER INFECT. ORGANISMS	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
J18 PNEUMONIA, ORGANISMS UNSPECIFIED	18	0	26	0	69	7	0	11	0	131
Z22 CARRIER OF INFECTIOUS DISEASE	1	1	1	0	2	2	0	0	0	7
SKUPAJ	520	137	422	591	789	454	232	262	68	3475